

บทที่ 5

แนวทางการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านคุณค่าศิลปะท้องถิ่น

การสืบค้นแนวทางการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนด้านคุณค่าศิลปะท้องถิ่น เป็นการวิเคราะห์เพื่ออธิบายให้เห็นว่า เงื่อนไขและกระบวนการนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปหัตถกรรม ที่นำมาจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีเงื่อนไขและกระบวนการเป็นอย่างไร เพื่อนำเงื่อนไขและกระบวนการดังกล่าว มาใช้ในการกำหนดแนวทางการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนด้านคุณค่าศิลปะท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์เพื่อชี้ให้เห็นถึงคุณค่าศิลปะท้องถิ่นด้านศิลปหัตถกรรมของปราชญ์ท้องถิ่น เงื่อนไขและกระบวนการนำความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน และแนวทางการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนด้านคุณค่าศิลปะท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

คุณค่าศิลปะท้องถิ่นด้านศิลปหัตถกรรมของปราชญ์ท้องถิ่น

การวิจัยเพื่อวิเคราะห์องค์ความรู้ด้านศิลปะท้องถิ่นในชุมชน เป็นการอธิบายถึงเป้าหมาย ลักษณะการดำรงชีวิต กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการถ่ายทอดความรู้ศิลปะท้องถิ่นด้านศิลปหัตถกรรม ส่งผลให้เกิดคุณค่าของศิลปะท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักเรียน ปราชญ์ท้องถิ่น บุคคลทั่วไปในชุมชน ครู และผู้บริหารสถานศึกษา โดยเสนอผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณค่าศิลปะท้องถิ่นด้านศิลปหัตถกรรม ดังนี้

1. **คุณค่าด้านการดำรงชีวิตเพื่อการประกอบอาชีพ** ซึ่งเป็นทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริมของคนในชุมชน ได้แก่ การสร้างงานศิลปหัตถกรรมประเภทวน ไซ ลอบ และเรือหัวโทง ทำให้ชาวบ้านมีเครื่องมือในการประกอบอาชีพประมง การนำศิลปหัตถกรรมมาประกอบอาชีพอีกประเภท ได้แก่ การสานกระเป่าและตะกร้าที่ยังคงอาศัยรูปแบบวิธีการสานเสื่อ เพียงปรับเปลี่ยนวัสดุเป็นดอกพลาสติก ให้มีสีสันและรูปแบบหลากหลายตามความต้องการของตลาด เป็นการปรับเปลี่ยนและพัฒนาเพื่อความอยู่รอดของคนในท้องถิ่น และการสานแข่งไม้ไผ่ สุ่มไก่อ่ รางไก่อ่ หรือการสานเสื่อที่ชาวบ้านทำเป็นอาชีพเสริม จะสานให้เมื่อลูกค้ามาสั่ง นอกจากนี้ชาวบ้านยังมีการประกอบอาชีพศิลปหัตถกรรมประเภทอื่นๆ อีก เช่น การทำเครื่องเงิน ซึ่งเป็นอาชีพของคนในครอบครัว การทอผ้าโดยการใช้กี่ในการทอ การทำผ้าบาติกและการทำผ้ามัดย้อม ในรูปแบบของ

เสื้อผ้าและผ้าฝืน เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า อาชีพศิลปินหัตถกรรมประเภทงานดอกไม้สด ซึ่งเป็นงานที่ปราชญ์ท้องถิ่นเรียนรู้ด้วยตัวเอง จดจำและนำมาลองทำดู จนประกอบเป็นอาชีพได้ สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว และถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้อีกด้วย อาชีพศิลปินหัตถกรรมอีกประเภทหนึ่งที่น่าสนใจ ได้แก่ งานประติมากรรม ซึ่งประกอบไปด้วยงานปั้น งานแกะสลัก และงานหล่อ โดยการใช้วัสดุทั้งดินเหนียว ไม้ และดินน้ำมัน ทำการหล่อด้วยวัสดุประเภทหินทราย ซีเมนต์ และปูนปลาสเตอร์ ส่วนรูปแบบที่ทำจะหลากหลาย มีทั้งรูปแบบที่ได้แนวความคิดจากธรรมชาติ ศาสนาและความเชื่อต่างๆ จากวรรณคดีไทย ลูกค้าส่วนใหญ่จะซื้อจัดสวน ตกแต่งบ้าน ตกแต่งร้านและอาคารสถานที่ต่างๆ ใช้สะสมหรือใช้ประโยชน์เพื่อความพึงพอใจ บางครั้งก็เป็นของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี คุณค่าศิลปหัตถกรรมที่เกิดยังปรากฏคุณค่าด้านความพอเพียงและความประหยัด ในการใช้ประโยชน์จากศิลปหัตถกรรมกับการดำรงชีวิต สอดแทรกอีกด้วย จะเห็นได้จากการที่ปราชญ์ท้องถิ่นสร้างงานศิลปหัตถกรรม โดยการใช้วัสดุจากธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสร้างงานศิลปหัตถกรรม เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพโดยไม่ต้องซื้อ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความพอเพียงและความประหยัดของชาวบ้าน

ในการนำศิลปหัตถกรรมไปประกอบอาชีพนั้น จำเป็นจะต้องมีตลาดรองรับที่ชัดเจน เพื่อให้ปราชญ์ท้องถิ่นสร้างงานศิลปหัตถกรรม ให้คงอยู่เป็นศิลปะท้องถิ่นต่อไป และมีความอยู่รอดในการดำรงชีวิตเช่นกัน ดังคำสัมภาษณ์ของบุคคลทั่วไปในชุมชน ความว่า “จัดวางจำหน่ายเป็นรายได้ให้กับครอบครัวดีกว่ามาใช้เองเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมีตลาดรองรับ ไม่อย่างนั้นทำมาก็ไม่รู้จะขายใคร” หรือจากคำสัมภาษณ์ของปราชญ์ท้องถิ่น ความว่า

ช่างฝีมือต้องรวมกลุ่มก่อน รวมกลุ่มกัน สร้างงานฝีมือขึ้นมาให้หลากหลาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริม อย่างอบต.ก็จัดหาตลาดรองรับให้ งานฝีมือนั้นก็จะมีคุณค่า เป็นอาชีพของชุมชน ทำแล้วต้องขายได้ ไม่ใช่ดูได้อย่างเดียว สวยอย่างเดียวหรือว่าเก็บไว้ใช้เอง แล้วไม่มีรายได้มาให้ครอบครัว ครอบครัวก็ลำบาก เพราะรายได้มันจะเป็นกำลังใจให้ช่างฝีมือมีกำลังใจที่จะสร้างงานฝีมือต่อไป ส่วนโรงเรียนก็นำปราชญ์ท้องถิ่น ช่างฝีมือนี้แหละให้มาสอนนักเรียน สอนแง่คิดในการดำรงชีวิต สอนงานฝีมือที่สวยงามละเอียดอ่อน นักเรียนจะได้มีจิตใจอ่อนหวาน นุ่มนวล แล้วโรงเรียน ครู ชุมชน หน่วยงานอบต.หรือที่เกี่ยวข้องกัน รวมถึงปราชญ์ท้องถิ่นมาช่วยกันหาทางให้ผลผลิตของนักเรียนได้จำหน่ายเป็นรายได้ให้กับนักเรียน นักเรียนจะได้มีรายได้ช่วยเหลือทางบ้าน...

การส่งเสริมและดำรงรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ นอกจากจะจัดหาตลาดรองรับ การจำหน่ายผลงานศิลปหัตถกรรม สามารถส่งเสริมด้วยวิธีการเพิ่มวัสดุธรรมชาติ โดยการให้คน ในท้องถิ่นปลูกพรรณไม้ที่ใช้เป็นวัสดุในการสร้างงานศิลปหัตถกรรม ดังคำสัมภาษณ์ของปราชญ์ ท้องถิ่น ความว่า

ต้องมีการส่งเสริมให้มีความรู้เรื่องการปลูกดอกไม้ ให้มีการปลูกใน ชุมชน ชุมชนปลูกเองแล้วนำมาขายให้เรา ชุมชนก็จะมีรายได้ เราก็จะได้ ประหยัดไม่ต้องสั่งซื้อดอกไม้จากที่อื่นมาประหยัดรายจ่ายตรงค่าขนส่งไป รายได้ก็จะหมุนเวียนในท้องถิ่นของเรา ชุมชนก็จะหันมาเห็นคุณค่าเห็น ความสำคัญอย่างแน่นอน...

ทั้งการส่งเสริมด้วยการจัดหาตลาดจำหน่ายผลงานศิลปหัตถกรรม และการส่งเสริม ให้ปลูกพรรณไม้ที่สำคัญ สำหรับใช้เป็นวัสดุในการสร้างงานศิลปหัตถกรรม ล้วนทำให้สภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมของชาวบ้านเป็นไปในทางที่ดี

2. คุณค่าด้านประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นและภูมิปัญญาศิลปหัตถกรรม หมายถึง ความเป็นมาของลักษณะการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น และความเป็นมาของศิลปหัตถกรรมใน อดีต แม้วิถีชีวิตของชาวบ้านจะมีความเรียบง่าย แต่ยังคงอาศัยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหลักในการดำรงชีวิต เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศ มีลักษณะเป็นที่ลาดเชิงเขาดิน ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ทั้งบนผืนดินและผืนน้ำ สภาพดินเป็นดินร่วนทำให้เหมาะแก่ การเพาะปลูกเป็นอย่างยิ่ง ทั้งพืชพรรณไม้ประเภทเตย ปาล์ม หวาย ไม้ไผ่และจากมีเป็นจำนวน มาก ชาวบ้านจึงนำพรรณไม้เหล่านี้มาดัดแปลงเป็นเครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ เพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งพัดกาบหมาก เชือกปอกกาบหมากและเชือกกล้วยสำหรับมัดของ กระถางใบตอง แขง ตะกร้า สุ่มไก่อ่ รั้งไก่อ่ ตะกร้อสอยผลไม้ กระด้ง ต้อสำหรับต้มน้ำไว้ดื่มไว้ใช้และวิดน้ำออกจากเรือ การใช้ ประโยชน์ศิลปหัตถกรรมอีกด้าน คือการนำภูมิปัญญามาสร้างสรรค์ของเล่นที่วิเศษที่ดีที่สุดของ เด็กๆ ทั้งการลากกาบหมาก ปั่นก้านกล้วย ม้าก้านกล้วย การสานตะกร้อ ปลา ปี่จากใบมะพร้าว ไม้เวียนแม่แต่สะตอ ที่เป็นพืชประจำท้องถิ่น อีกประการหนึ่งจะเป็นการนำศิลปหัตถกรรมไปใช้ ประโยชน์ตามความเชื่อและพิธีกรรมของท้องถิ่นในอดีต ดังจะเห็นได้จากการนำเสื่อยอดสาตมาใช้ ในพิธีแต่งงาน การสร้างเรือนหรือบ้านเพื่อเป็นสินสอด ที่ฝ่ายหญิงขอจากฝ่ายชาย การนำ ศิลปหัตถกรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิต ทำให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ประวัติความเป็นมา ของท้องถิ่นและศิลปหัตถกรรม ซึ่งเป็นภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตน ส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจ

รักท้องถิ่น รู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน และนำไปประกอบอาชีพได้ สอดคล้องกับ สักดิ์ชัย เกียรติานาคินทร์ (2542 : 44) และ วศิษฐ์ นาสารีย์ (2544 : 93 - 104) ที่มีแนวคิด ว่า หากชุมชน เรียนรู้คุณค่าศิลปะท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ และความรู้ที่เป็นรากฐานดั้งเดิมของตน จะก่อให้เกิดความเข้าใจ ความภาคภูมิใจ ความมีเกียรติ เกิดทัศนคติต่อตนเองในทางบวก เกิดการยอมรับและปรับตัวกับแบบแผนทางสังคม เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน ผูกพันกับชุมชนมากขึ้น และก่อให้เกิดอาชีพให้กับคนในชุมชน

3. **คุณค่าด้านการศึกษา** จากการวิจัยพบว่า ปราชญ์ท้องถิ่นเปรียบเสมือนครู ส่วน ภูมิปัญญาเปรียบเสมือนความรู้ ซึ่งเป็นความรู้ด้านศิลปหัตถกรรม ผู้ได้รับการถ่ายทอดหมายถึง นักเรียน ปราชญ์ท้องถิ่นนั้นที่ได้เปรียบเสมือนครู เพราะว่าปราชญ์ท้องถิ่นในอดีตได้ใช้ กระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปหัตถกรรมให้ด้วยวิธีการที่ชาญฉลาด เป็นกระบวนการ ถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลาย สอนความรู้อย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่สอนความรู้โดยตรงไปตรงมา ไม่ว่าจะใช้วิธีการสร้างความคุ้นเคยให้ผู้รับการถ่ายทอดเกิดความเคยชินกับศิลปหัตถกรรม เป็นการ ปลูกฝังอบรมสั่งสอนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้รู้จักคิดและเกิดการ เรียนรู้ในที่สุด การใช้วิธีการให้ลงมือปฏิบัติฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ และการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ แม้ในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนวิธีการถ่ายทอด โดยการใช้ระบบการศึกษาเข้ามา เป็น กระบวนการสอนที่ครูและปราชญ์ท้องถิ่นร่วมกันสอนนักเรียนในโรงเรียน เป็นการพัฒนาใน กระบวนการถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่น ที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น ไม่จะเป็นการใช้วิธีการ ให้ความรู้พื้นฐาน การสาธิตวิธีการทำ การให้นักเรียนปฏิบัติตามทีละขั้นตอน การจัดผลงาน นักเรียนเข้าประกวดแข่งขัน ซึ่งเป็นการต่อยอดความรู้ด้วยการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมด้วย วิธีการอิสระ มีของรางวัลและเกียรติบัตรมอบให้สำหรับผู้ชนะการประกวดผลงานศิลปหัตถกรรม นั้น ทั้งประเภทความคิดสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำของเดิม และประเภทสวยงามถูกต้องของการ จัดวางองค์ประกอบหรือทัศนธาตุทางศิลปะได้อย่างลงตัว ที่สำคัญปราชญ์ท้องถิ่นได้สอดแทรก คุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียน โดยใช้วิธีการเล่าความเป็นมาที่เป็นตัวอย่างที่ดีและข้อคิดในการ ดำรงชีวิตให้กับนักเรียน ดังคำสัมภาษณ์ของนักเรียนที่ว่า

ปราชญ์ท้องถิ่นจะเล่าความเป็นมาของท่านว่าได้รับความรู้จากใคร ข้อคิดในการดำรงชีวิตของท่าน หลังจากนั้นท่านก็จะทำให้ดู และให้ นักเรียนปฏิบัติทีละขั้นตอนพร้อมกัน แล้วให้นักเรียนทำเองด้วยตัวเองอีก ครั้ง โดยท่านจะคอยดูแลให้คำแนะนำ พอเป็นผลงานสำเร็จ ครูก็จะให้ นักเรียนนำหมวกที่สานแล้วมาประดิษฐ์ตกแต่งตามความคิดสร้างสรรค์แล้ว ก็มาประกวดแข่งขันกัน มีกรรมการตัดสินจำนวน 3 ท่าน เป็นครู 2 ท่านและ ปราชญ์ท้องถิ่น 1 ท่าน มีของรางวัลและเกียรติบัตรมอบให้...

แนวความคิดดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของปราชญ์ท้องถิ่นที่ว่า “การถ่ายทอดจะใช้วิธีพูดสอนแนวคิดในการดำรงชีวิต อยากให้ลูกหลานตั้งใจเรียน อย่าเพิ่งรีบมีครอบครัว ให้มีความรู้ให้มีความพร้อมในอาชีพ ถึงจะมาคิดตรงนี้ และความตอนหนึ่งของปราชญ์ท้องถิ่นที่กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาว่า “ถ้าเราไม่มีความรู้เหมือนนกไม่มีขน คนไม่มีความรู้ขึ้นที่สูงไม่ได้” การพูดดังกล่าว เป็นการเปรียบเทียบให้ข้อคิด เพื่อให้เห็นถึงประโยชน์ของการศึกษานั้นเอง

4. **คุณค่าด้านความงดงามทางศิลปะของศิลปหัตถกรรม** เป็นคุณค่าความงดงามทางสุนทรียภาพ ที่ประกอบด้วยรูปความคิดในการจัดวางองค์ประกอบทางศิลปะ โดยการนำเส้น สี รูปทรง รูปทรง พื้นผิว หรือทัศนธาตุมาจัดวางองค์ประกอบลงไปในงานศิลปหัตถกรรม ได้อย่างลงตัวและสวยงาม มีคุณค่า ทั้งมีความเรียบง่าย ด้วยข้อจำกัดของวัสดุที่ใช้ ที่เป็นวัสดุที่มีมากในท้องถิ่น และการคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยเป็นสิ่งสำคัญ เช่น การสานแข่งไม้ไผ่ วัสดุที่ใช้ทำจะเป็นไม้ไผ่สานด้วยรูปแบบที่ง่ายๆ ด้วยลายขัด ไม่เน้นความสวยงามแต่เน้นประโยชน์ใช้สอย แต่งานศิลปหัตถกรรมบางอย่างก็มีความสวยงามวิจิตรบรรจง ประณีต ละเอียดย่อน เช่น การร้อยมาลัย บ่าวสาว เป็นงานศิลปหัตถกรรมที่บ่งบอกถึงความตั้งใจ ความพิถีพิถันและความประณีตของปราชญ์ท้องถิ่น ความงดงามของการร้อยมาลัยบ่าวสาวเกิดจากการร้อยเรียง การจัดวางองค์ประกอบต่างๆ ได้อย่างประณีตบรรจง ด้านการถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ร่วมรับรู้ความงดงามทางศิลปะ ปราชญ์ท้องถิ่นได้แสดงออกเป็นศิลปหัตถกรรมประจำท้องถิ่น และประโยชน์ใช้สอยที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิต เป็นคุณค่าที่ก่อให้เกิดความภูมิใจ ความรักท้องถิ่น และนำไปใช้ประโยชน์จนถึงสามารถนำมาประกอบเป็นอาชีพได้

5. **คุณค่าด้านทัศนคติและเจตคติ** เป็นคุณค่าที่เป็นแนวความคิดเห็นและทำที่ที่ดีต่อปราชญ์ท้องถิ่น ที่ยังคงรักษาภูมิปัญญาด้านศิลปหัตถกรรม ส่งผลให้คนรุ่นหลังรักท้องถิ่น รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รักศิลปหัตถกรรมและอยากเรียนรู้ศิลปหัตถกรรม และแนวความคิดเห็นและทำที่ของปราชญ์ท้องถิ่นต่อการถ่ายทอดความรู้ทางภูมิปัญญานี้ให้แก่ผู้อื่น ทั้งตั้งใจ ภูมิใจที่ได้ถ่ายทอดให้คนอื่นได้มีอาชีพ เป็นการฝึกฝีมือของตนให้ชำนาญมากยิ่งขึ้น และได้เป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์รักษาภูมิปัญญาไม่ให้สูญหาย โดยปราชญ์ท้องถิ่นคาดหวังว่า ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจะถ่ายทอดภูมิปัญญาศิลปหัตถกรรมต่อไปอีก ดังคำสัมภาษณ์ของปราชญ์ท้องถิ่นความตอนหนึ่งว่า “เป็นความรู้ดีศรีศรีรับ จนยากที่จะบรรยายออกมาเป็นคำพูดได้ รู้ลึกลึกๆ ในใจว่า งานที่ผมทำไม่สูญหายไปไหน ยังมีผู้สืบทอดต่อไป”

ส่วนแนวความคิดเห็นและทำที่ของผู้ได้รับการถ่ายทอด ส่งผลต่อพฤติกรรมและลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ทั้งพฤติกรรมและลักษณะทางด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญาของผู้ได้รับการถ่ายทอด ได้แก่ การมีสมาธิในการทำงาน มีความตั้งใจ มีความพยายามและความอดทน รวมทั้งเกิดความรู้สึกหวงแหน อยากจะอนุรักษ์ และสืบทอดภูมิปัญญาศิลปหัตถกรรมให้เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นต่อไป จะเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของนักเรียน ความว่า “รู้สึกดีใจที่ได้เรียนเพราะศิลปะมีมาตั้งแต่บรรพบุรุษของพวกเรา มีความรู้สึกอยากให้ทุกคนช่วยสืบทอด ช่วยรักษาไว้เก็บไว้ให้ลูกหลานดูในภายหน้า” หรือจากคำสัมภาษณ์ของนักเรียนอีกคนที่ว่า “สามารถบอกวิธีการทำให้คนอื่นรู้ได้ มีความสุขในการเรียน และจะนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป ดีใจแทนปราชญ์ท้องถิ่นที่จะได้มีผู้สืบทอดความรู้ของท่านไม่ให้สูญหาย”

ดังนั้นการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมของปราชญ์ท้องถิ่น โดยใช้ความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ทักษะ และฝีมือ ได้ก่อให้เกิดคุณค่าในด้านการดำรงชีวิตเพื่อการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความพอเพียงและความประหยัดของคนในท้องถิ่น คุณค่าด้านประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นและภูมิปัญญาศิลปหัตถกรรม คุณค่าด้านความงดงามทางศิลปะ คุณค่าด้านการศึกษา และคุณค่าด้านทัศนคติและเจตคติ

เงื่อนไขและกระบวนการนำความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 1 ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 7 ความว่า ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รวมทั้งส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาตรา 8 ความว่า ให้สังคมมีส่วนร่วมในการศึกษา และพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มาตรา 9 ให้ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 ความว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า นักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่านักเรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 23 การจัดการศึกษาต้องเน้นความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา จัดให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสังคมไทย เกี่ยวกับศิลปะ ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา จัดให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข รักษาและใช้

ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลและยั่งยืน มาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของนักเรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้เพื่อการป้องกันและแก้ปัญหา การจัดการกิจกรรมต้องจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น การจัดการเรียนการสอนต้องผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนและสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดี และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้จัดให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ทั้งผู้สอนและนักเรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ มาตรา 27 สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ มาตรา 28 ความว่า หลักสูตรจะต้องมีความหลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับวัยและศักยภาพ สาระของหลักสูตร ต้องมุ่งพัฒนาให้เกิดความสมดุลด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 57 กล่าวถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีสาระสำคัญโดยสรุปว่า ให้มีการระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ความรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคล มาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา ยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา และหมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มาตรา 58 ความว่า ให้บุคคล ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันทางศาสนา สถานประกอบการและสถาบันอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 46 81 และ 289 ให้ความสำคัญต่อแนวทางการจัดการศึกษาดังกล่าว ความว่า ต้องจัดให้มีการปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนส่งเสริมบำรุงรักษา อนุรักษ์หรือฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ให้ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมได้มีส่วนร่วมในแนวทางการจัดการศึกษาดังกล่าว และยังคงสอดคล้องกับหลักการที่

สำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2535 ที่ส่วนหนึ่งได้ระบุไว้ว่า การก้าวทันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่ การรับวัฒนธรรมจากต่างประเทศหรือจากภายนอกชุมชน จะต้องประสานควบคู่ไปกับความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญา และวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น และความสมดุลระหว่างการพึ่งพาอาศัย กับการพึ่งตนเอง เป็นหลักการพื้นฐานจำเป็นสำหรับการประสานความร่วมมือ ร่วมใจทั้งในระดับบุคคล ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ด้านหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพของนักเรียนโดยสรุปความว่า เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะแล้ว นักเรียนจะมีจิตใจงดงาม มีสุนทรียภาพ รักความสวยงาม ความเป็นระเบียบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ เห็นคุณค่าความสำคัญของศิลปะ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ตลอดจนศิลปวัฒนธรรม อันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของคนในชาติ สามารถค้นพบศักยภาพความสนใจของตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพทางศิลปะ มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นพัฒนาตนเองได้ แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ มีสมาธิในการทำงาน มีระเบียบวินัย ความเป็นมิตร สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ดังนั้นเงื่อนไขและกระบวนการนำความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ต้องคำนึงถึงหลักการดังกล่าวข้างต้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านเงื่อนไขในการจัดการเรียนการสอน โดยการนำความรู้ศิลปะท้องถิ่นด้านศิลปหัตถกรรมมาใช้ในโรงเรียน จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักเรียน ปราชญ์ท้องถิ่น บุคคลในชุมชน ครูศิลปะ และผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การนำศิลปหัตถกรรมมาจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้น มีเงื่อนไขดังนี้

แนวความคิดของนักเรียน มีเงื่อนไขในเรื่องเวลาที่จำกัด นักเรียนต้องการให้มีการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญในงานศิลปหัตถกรรม วัสดุและอุปกรณ์ต้องมีพร้อมและเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน นักเรียนที่เลือกเรียนงานศิลปหัตถกรรมต้องมีความสนใจและชอบงานศิลปหัตถกรรม และนักเรียนต้องการสถานที่ที่เป็นห้องปฏิบัติการโดยเฉพาะ

แนวความคิดของปราชญ์ท้องถิ่น มีเงื่อนไขเรื่องงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน เรื่องของเวลาที่บางครั้งปราชญ์ท้องถิ่นไม่มีเวลามาสอนให้กับนักเรียน รวมทั้งวัยที่ไม่เอื้ออำนวย นักเรียนที่มาเรียนต้องตั้งใจเรียน รักและชอบงานศิลปหัตถกรรมจริงๆ นำความรู้ศิลปหัตถกรรมไปใช้จริง และนำศิลปหัตถกรรมไปถ่ายทอดให้ผู้อื่นต่อไป

แนวความคิดของบุคคลในชุมชน มีเงื่อนไขเรื่องเวลาที่บุคคลในชุมชนมีความต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนที่ต่อเนื่อง และเงื่อนไขด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องมีจำนวนเพียงพอกับจำนวนนักเรียน

แนวความคิดของครู มีเงื่อนไขเรื่องการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นต้องได้รับการเห็นชอบจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย นักเรียนจะต้องได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับความต้องการเรียนของนักเรียน

แนวความคิดของผู้บริหารสถานศึกษา มีเงื่อนไขเรื่องเวลาที่โรงเรียนจะต้องเป็นผู้กำหนดเวลาที่จะสอนให้กับปราชญ์ท้องถิ่น อายุและจำนวนของนักเรียน จะต้องได้รับการลงมติจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะครู

ด้านกระบวนการนำความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่น มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้น จากคำสัมภาษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้จัดให้มีการประชุมครูและบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อนำเสนอนโยบายการนำศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นเข้าสู่ระบบการจัดการศึกษาในโรงเรียน จัดให้มีการสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งประเภทของงานศิลปหัตถกรรม รายชื่อปราชญ์ท้องถิ่น และสถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปหัตถกรรม จัดให้มีการสำรวจความต้องการเรียนของนักเรียน จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำเสนอโยบายและแนวทางในการนำศิลปหัตถกรรมเข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียน ปรีกษาหรือและขอคำแนะนำพิจารณาอนุมัติแนวทางในการนำศิลปหัตถกรรมเข้าสู่ระบบการศึกษา และติดต่อประสานงานกับปราชญ์ท้องถิ่นต่อไป

ส่วนครูศิลปะมีกระบวนการนำความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่น มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยการสำรวจข้อมูลประเภทของศิลปหัตถกรรม รายชื่อของปราชญ์ท้องถิ่น และสถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปหัตถกรรม นำข้อมูลที่ได้มาจัดทำแบบสอบถามความต้องการเรียนของนักเรียนเสนอผู้บริหารโรงเรียน ถ้าผ่านการเห็นชอบจากผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงติดต่อประสานงานกับปราชญ์ท้องถิ่น เขียนหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น เชิญปราชญ์ท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรให้กับนักเรียน อำนวยความสะดวกแก่ปราชญ์ท้องถิ่น และให้คำปรึกษากับนักเรียนได้ตลอดเวลา จัดให้มีนิทรรศการเพื่อแสดงผลงาน ประกวดผลงาน และจัดจำหน่ายผลงานที่เกิดจากการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับนักเรียน

ดังนั้นเงื่อนไขและกระบวนการนำความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นด้านศิลปหัตถกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ที่สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 มีรายละเอียดดังนี้

1. **เงื่อนไขและกระบวนการนำความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น** พบว่า การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยโรงเรียนจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อนำเสนอนโยบายและแนวทางในการนำศิลปหัตถกรรมเข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียนปริกษาหรือและขอคำแนะนำ และติดต่อประสานงานกับปราชญ์ท้องถิ่นต่อไป ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนจัดทำร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อที่จะได้เนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับศิลปหัตถกรรมที่มีในท้องถิ่น และสอดคล้องกับสภาพของนักเรียน การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นต้องได้รับการเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ดังคำสัมภาษณ์ของครู ความว่า “การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นต้องได้รับการเห็นชอบจากทุกฝ่าย การเขียนหลักสูตรท้องถิ่นก็ต้องทำร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น เนื้อหาสาระจะต้องถูกต้องและตรงกับท้องถิ่น นักเรียนจะต้องได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เรียนเพียงระยะสั้นๆ และต้องตรงกับความต้องการของนักเรียน เพราะนักเรียนชอบงานศิลปะไม่เหมือนกัน” และจากคำสัมภาษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ความว่า “โรงเรียนจะต้องเป็นผู้กำหนดเวลาที่จะสอนให้กับปราชญ์ท้องถิ่น อายุและจำนวนของนักเรียนจะต้องได้รับการลงมติจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะครู”

ส่วนกระบวนการนำความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า มีกระบวนการที่เป็นขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปหัตถกรรม เป็นการรวบรวมประเภทงานศิลปหัตถกรรม รายชื่อปราชญ์ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปหัตถกรรม โดยจัดทำในรูปแบบเอกสารหรือรูปแบบอื่นๆ ตามความเหมาะสม

2. ขั้นตอนการสำรวจความต้องการเรียนศิลปหัตถกรรมของนักเรียน โดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำแบบสอบถามความต้องการเรียนของนักเรียน เสนอผู้บริหาร โรงเรียน ถ้าผ่านการเห็นชอบจากผู้บริหาร โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงติดต่อประสานงานกับปราชญ์ท้องถิ่นต่อไป

3. ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นด้านศิลปหัตถกรรม โรงเรียนทำการติดต่อประสานงานกับปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อร่วมกันจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นด้านศิลปหัตถกรรม โดยผ่านความเห็นชอบจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 นักเรียนและบริบทของท้องถิ่น

4. ขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำหลักสูตรท้องถิ่นที่จัดทำขึ้น ไปใช้สอนให้นักเรียนในโรงเรียน โดยการเชิญปราชญ์ท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรให้กับนักเรียน อำนวยความสะดวกแก่ปราชญ์ท้องถิ่น และให้คำปรึกษากับนักเรียนได้ตลอดเวลา หรือใช้การจัดการเรียนการสอนที่ปราชญ์ท้องถิ่นร่วมกับครูจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน และนำผลที่ได้จากการเรียนรู้ของนักเรียนมาจัดนิทรรศการ แสดงผลงานที่เกิดจากการเรียนรู้ ประกวดผลงาน และจัดจำหน่ายผลงานนักเรียน เป็นรายได้เสริมให้กับนักเรียน จัดทำสื่อความรู้ด้านศิลปหัตถกรรมเป็นบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นักเรียนค้นคว้าด้วยตัวเองได้ตลอดเวลา หรือลงเว็บไซต์ในอินเทอร์เน็ตให้ทุกคนได้หาความรู้ ไม่ใช่เฉพาะนักเรียนหรือคนในท้องถิ่น แต่อาจเป็นนักเรียนและชุมชนภายนอกที่สนใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น มาศึกษาค้นคว้าเป็นความรู้ได้ เป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงให้กับท้องถิ่น และโรงเรียนสามารถนำไปเป็นหลักฐานในการประเมินคุณภาพการศึกษา ทั้งจากองค์กรภายในและองค์กรภายนอกอีกด้วย

2. เงื่อนไขและกระบวนการนำความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นด้านการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลด้านศิลปหัตถกรรม พบว่า โรงเรียนมีการสำรวจข้อมูลศิลปหัตถกรรมในท้องถิ่น โดยจัดเป็นประเภทงานศิลปหัตถกรรม รายชื่อปราชญ์ท้องถิ่น และสถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปหัตถกรรม จัดทำเป็นเอกสารเพื่อสะดวกในการค้นคว้า และเป็นหลักฐานของโรงเรียน นอกจากนี้จะจัดเก็บข้อมูลในรูปของเอกสารแล้ว พบว่า ครูต้องการจัดทำสื่อนวัตกรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกเหนือจากใบความรู้ในรูปแบบของสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หรือนำข้อมูลจัดทำเป็นเว็บไซต์ให้นักเรียนเรียนรู้ได้ตลอดเวลา โดยครูและนักเรียนจะได้เรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ รวมทั้งยังเป็นการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้บุคคลภายนอกได้รับรู้

3. เงื่อนไขและกระบวนการนำความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นด้านสภาพแวดล้อมและสถานที่เรียน จากการวิจัยพบว่า การส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้นั้น โรงเรียนมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนในโรงเรียน และมีการสนับสนุนให้นักเรียนได้รับประสบการณ์นอกเหนือจากเรียนรู้ในห้องเรียน โดยมีการประกวดแข่งขันผลงานศิลปหัตถกรรมในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยใช้ทักษะทางศิลปะ จัดวางองค์ประกอบของทัศนธาตุ ซึ่งได้แก่ เส้น สี รูปร่าง รูปทรงและพื้นผิว ให้เกิดเป็นผลงานด้านศิลปหัตถกรรมที่สวยงาม มีคุณค่า หรือมีความแปลกใหม่ไม่ซ้ำของเดิม ซึ่งเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้กับนักเรียน นักเรียนได้รู้จักสังเกต จดจำ เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง นอกจากนี้การเปิดโลกทัศน์ให้กับนักเรียนอีกวิธีหนึ่ง สามารถทำได้โดยการนำนักเรียนไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ภายนอกสถานศึกษา รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้เข้าร่วมการแข่งขันประกวดผลงานด้านศิลปหัตถกรรมนอกสถานศึกษา นอกเหนือจากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

ส่งผลให้นักเรียนได้นำความรู้และประสบการณ์ของตนเอง ไปปรับและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้มากยิ่งขึ้น

4. เงื่อนไขและกระบวนการนำความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นด้านวัสดุอุปกรณ์ เป็นเงื่อนไขที่ผู้ให้ข้อมูลหลักต้องการวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ สำหรับการฝึกปฏิบัติทักษะศิลปหัตถกรรม เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์อาจจะใช้งบประมาณทั้งจากทางโรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำงบประมาณมาจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน เนื่องจากวัสดุอุปกรณ์บางอย่างมีราคาแพง และข้อจำกัดของวัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นมีจำนวนไม่เพียงพอ ต่อการฝึกทักษะทางศิลปะของนักเรียน จึงจำเป็นต้องซื้อหาจากที่อื่น ผลจากการมีวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกทักษะศิลปหัตถกรรมอย่างเพียงพอ ส่งผลให้ครูและนักเรียนได้เรียนรู้ไปพร้อมกัน โดยการใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างงานศิลปหัตถกรรมนั่นเอง

เงื่อนไขและกระบวนการนำความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนดังกล่าว ทั้งเงื่อนไขและกระบวนการนำความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การสืบค้นและรวบรวมข้อมูลด้านศิลปหัตถกรรม สภาพแวดล้อมและสถานที่เรียน และวัสดุอุปกรณ์ จะต้องสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 รวมทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 เพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนด้านคุณค่าศิลปะท้องถิ่น ที่สามารถจัดในระบบการศึกษาของโรงเรียนได้

แนวทางการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนด้านคุณค่าศิลปะท้องถิ่น

จากเงื่อนไขและกระบวนการนำความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นทั้งด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การสืบค้นและรวบรวมข้อมูลด้านศิลปหัตถกรรม สภาพแวดล้อมและสถานที่ การสืบค้นและรวบรวมข้อมูลด้านศิลปหัตถกรรม สภาพแวดล้อมและสถานที่เรียน และวัสดุอุปกรณ์ เงื่อนไขและกระบวนการนำความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนดังกล่าว สามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เคยมีมา หรือสร้างกระบวนการเรียนรู้ใหม่ให้กับนักเรียนด้านคุณค่าศิลปะท้องถิ่นด้านศิลปหัตถกรรม ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หลักสูตร

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 รวมทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 พบว่า มีแนวทางหลากหลาย ดังนี้

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านศิลปหัตถกรรมให้กับนักเรียน ซึ่งมีทั้งวิธีการสอนให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานที่นักเรียนควรรู้ ได้แก่ ความรู้ทั่วไปทางศิลปะ ประวัติความเป็นมาและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรม การใช้วัสดุอุปกรณ์ การระวังความปลอดภัยในการใช้วัสดุอุปกรณ์ ขณะที่สร้างงานศิลปหัตถกรรม รวมถึงความรู้เกี่ยวกับการนำศิลปหัตถกรรมไปใช้ประโยชน์ให้ถูกต้องเหมาะสม โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสาธิตการสร้างงานศิลปหัตถกรรมให้นักเรียนดู อย่างเป็นขั้นตอนทีละขั้นตอน ควบคู่ไปกับการสอนเทคนิคต่างๆ ที่ทำให้ชิ้นงานสำเร็จสมบูรณ์ และการให้นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ที่สามารถทำให้นักเรียนทำเป็น คิดเป็น และแก้ปัญหาได้ ในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลาย เช่น การให้นักเรียนได้นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และแสดงความคิดเห็นร่วมกัน เป็นการฝึกทักษะในการพูด นักเรียนสามารถเป็นนักพูดที่ดี เป็นการฝึกทักษะในการฟัง นักเรียนจะได้เป็นผู้ฟังที่ดี และเป็นการฝึกทักษะในการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยงานศิลปหัตถกรรมของผู้อื่น ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนั้นการจัดกิจกรรมสามารถทำได้ โดยการจัดประกวดแข่งขันผลงานของนักเรียน มีเกียรติบัตรและของรางวัลมอบให้นักเรียน การจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ จะเป็นที่ยินชอบของนักเรียน ดังคำสัมภาษณ์ของนักเรียน ความตอนหนึ่งว่า

*ในความรู้สึที่ได้เรียนตอนนั้น มีความสนุกสนานมาก ทั้งครูและ
 ประชาชนท้องถิ่น จะช่วยดูแลแนะนำให้ตลอดทุกขั้นตอน มีการแข่งขัน
 ประกวดการตกแต่งห่มกสานใบมะพร้าวให้ทันสมัย ด้วยวัสดุสังเคราะห์
 พวกเส้นด้ายที่เป็นสีๆ กระดาษสา กากเพชร ดอกไม้กระดาษ กิ่งไม้สวยๆ
 สนุกมากครับ อยากเรียนในลักษณะนี้อีก...*

การจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ เป็นการพัฒนาทักษะทางศิลปะ ที่สามารถทำให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างไม่หยุดนิ่ง การจัดการแข่งขันประกวดผลงานของนักเรียนนั้น นอกจากจะทำได้ในสถานศึกษาแล้ว สามารถนำนักเรียนเข้าร่วมแข่งขันประกวดผลงานศิลปหัตถกรรมภายนอกสถานศึกษาได้อีกด้วย วิธีการจัดกิจกรรมอีกลักษณะหนึ่งเป็นการจัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักเรียน ให้นักเรียนได้แสดงวิธีการสร้างงานศิลปหัตถกรรมให้ผู้อื่นได้รับรู้ เป็นการถ่ายทอดความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง การจัดให้มีการจำหน่ายผลงาน

นักเรียน และการจัดให้นักเรียนได้ทำบัญชีรายรับรายจ่าย ตลอดจนการจัดหาตลาดรองรับ เพื่อจำหน่ายผลงานที่เกิดจากการเรียนรู้อย่างถาวรและต่อเนื่อง เป็นการบูรณาการการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ดังคำสัมภาษณ์ของครู ความว่า “ให้นักเรียนจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายจากการสร้างงานศิลปะหัตถกรรม และจำหน่าย เป็นการบูรณาการวิชาศิลปะกับวิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาไทย วิชาสังคม จะได้เห็นความร่วมมือของนักเรียนตรงนี้ด้วย”

การส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอน ที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อีกลักษณะหนึ่ง ได้แก่ การมีสื่อการเรียนการสอนที่ดีและเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน นอกจากจะเป็นวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกทักษะศิลปะหัตถกรรมแล้ว สามารถจัดทำสื่อนวัตกรรมในรูปแบบต่างๆ นอกเหนือจากเอกสารประเภทใบความรู้ที่ใช้ในห้องเรียนแล้ว อาจทำเป็นสื่อนวัตกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยให้กับนักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ดังคำสัมภาษณ์ของครู ความว่า

มีการจัดทำสื่อความรู้ด้านศิลปะหัตถกรรมเป็นบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นักเรียนจะได้ค้นคว้าได้ด้วยตัวเองตลอดเวลา หรือว่าลงเป็นเว็บไซต์ในอินเทอร์เน็ต ให้ทุกคนได้หาความรู้ ไม่ใช่เฉพาะนักเรียนของเรา แต่อาจเป็นนักเรียนที่อื่น คนอื่นที่สนใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น ก็มาศึกษาค้นคว้าเป็นความรู้ได้ เป็นการดีเสียอีกท้องถิ่นของนักเรียนจะได้มีชื่อเสียง อันนี้ก็สำคัญนะ เวลาเขตพื้นที่มาประเมิน หรือสมศ. มาประเมิน โรงเรียนจะได้มีหลักฐานการสร้างสื่อนวัตกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย...

การจัดกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวนี้ ทำได้โดยการเชิญปราชญ์ท้องถิ่นมาสอนให้กับนักเรียน หรือเป็นการสอนที่ครูกับปราชญ์ท้องถิ่นร่วมกันจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ในการเรียนรู้ของนักเรียนนั้น ผู้สอนจะต้องสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและข้อคิดในด้านต่างๆ ควบคู่ไปกับความรู้ด้วย

2. การจัดระบบข้อมูลด้านศิลปะหัตถกรรม เป็นการสืบค้น และรวบรวมข้อมูลของศิลปะหัตถกรรมที่มีในท้องถิ่น เพื่อจัดเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทศิลปะหัตถกรรม รายชื่อของปราชญ์ท้องถิ่น และสถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปะหัตถกรรมในท้องถิ่น การจัดเก็บข้อมูลนั้นจะต้องจัดทำเป็นเอกสาร เพื่อสะดวกในการค้นคว้า และยังเป็นหลักฐานให้ทางโรงเรียน เพื่อรับการประเมินจากองค์กรภายใน และองค์กรภายนอกสถานศึกษา ดังคำสัมภาษณ์ของครู ความว่า “สำรวจข้อมูลว่าในท้องถิ่น มีภูมิปัญญาในเรื่องใด มีงานศิลปะหัตถกรรมประเภทใดบ้าง

ปราชญ์ท้องถิ่นเป็นไครบ้าง โดยจัดทำเป็นเอกสารเพื่อสะดวกในการค้นหา เป็นหลักฐานให้สมศ. เวลาประเมิน หรือเขตพื้นที่มาประเมิน”

ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลด้านศิลปหัตถกรรม ยังมีประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยการนำข้อมูลด้านศิลปหัตถกรรมจัดทำเป็นสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ได้ตลอดเวลา นอกจากนี้สามารถนำข้อมูลด้านศิลปหัตถกรรมของท้องถิ่น จัดทำ เว็บไซต์ลงในอินเทอร์เน็ต เพื่อเผยแพร่ให้ชุมชนอื่น ได้รับรู้งานศิลปหัตถกรรมของท้องถิ่น เป็นการ สร้างชื่อเสียงให้กับปราชญ์ท้องถิ่นและชุมชนอีกด้วย

3. การจัดให้นักเรียนได้เรียนศิลปหัตถกรรมตามความต้องการ ผลจากการจัดระบบ ข้อมูลด้านศิลปหัตถกรรม สามารถนำมากำหนดให้นักเรียนได้เลือกเรียนศิลปหัตถกรรมตาม ความต้องการของนักเรียน ที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น ดังคำสัมภาษณ์ครู ความตอนหนึ่งว่า “นำข้อมูลที่นำมาจัดทำแบบสอบถามความต้องการเรียนของนักเรียน ว่านักเรียนอยากเรียน ศิลปหัตถกรรมเรื่องใด เสนอผู้บริหาร โรงเรียน ถ้าผ่านการเห็นชอบจากผู้บริหาร โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้เกี่ยวข้อง ก็ทำการติดต่อประสานงานกับปราชญ์ ท้องถิ่น” การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน จะส่งผลต่อพฤติกรรมการ เรียนรู้ของนักเรียนด้วย ดังคำสัมภาษณ์ของนักเรียน ความว่า “ความพร้อมของนักเรียน โดยเฉพาะในคาบชุมนุม เป็นชุมนุมที่นักเรียนเลือกตามความชอบ แต่ผมเห็นเพื่อนบางคนเขาเลือก ตามเพื่อน ไม่ได้เลือกเพราะตัวเองชอบ ทำให้ไม่มีความสุขในการเรียน ไม่อยากเรียน ไม่ยอมฟัง ครูสอนครับ” และจากคำสัมภาษณ์ของนักเรียนอีกคน ความว่า “ความพร้อมของตัวนักเรียนเอง เพราะเพื่อนบางคนไม่ได้เลือกเรียนเพราะตัวเองชอบ จะเลือกตามเพื่อน เลือกเพราะว่าครูประจำ ชุมนุมไม่ค่อยบ่นอะไรอย่างนี้ละ ค้นหาตัวเองไม่ได้ว่าตัวเองชอบอะไร” ดังนั้นความพร้อมและ ความต้องการเรียนของนักเรียน รวมทั้งการมีใจรักในงานศิลปหัตถกรรม ย่อมทำให้นักเรียนมี ความสุขในการเรียนและเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับ ชนาธิป พรกุล (2543 : 14 – 15) ที่ให้ความสำคัญกับแนวคิดหลัก Cippa Model ของ ทิศนา แคมมณี ความว่า ความพร้อมในการ เรียนรู้ เป็นการมีส่วนร่วมทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ ปัญญาและสังคมในการเรียนรู้มากที่สุด

4. การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นด้านศิลปหัตถกรรม ซึ่งในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นนั้น จะต้องจัดทำร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อที่จะได้เนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับศิลปหัตถกรรมใน ท้องถิ่น และสอดคล้องกับธรรมชาติและ ความสนใจของนักเรียน การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นต้อง ได้รับการเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และต้องมีการ นำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ในระบบการศึกษาของ โรงเรียนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ผลของการจัดทำ หลักสูตรท้องถิ่นและใช้หลักสูตรท้องถิ่นในระบบการศึกษาของ โรงเรียนนั้น จะส่งผลดีต่อทุกฝ่าย

ได้แก่ นักเรียน ประชาชนท้องถิ่น ชุมชน ครู และโรงเรียน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา
ความว่า

เกิดผลดีกับชุมชน โดยที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังคงอยู่กับชุมชน ชุมชน
มีความภูมิใจในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ และทำให้เกิดสำนึกรักบ้านเกิด
เกิดผลดีกับนักเรียน นักเรียนจะมีความภูมิใจในท้องถิ่น ได้สืบสาน
ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนักเรียนจะเกิดความสำนึกรักบ้านเกิด นักเรียนได้
เห็นงานศิลปหัตถกรรมของคนในชุมชน และเกิดความรู้สึกว่าท้องถิ่นของ
ตนเองก็มีดี เกิดผลดีกับโรงเรียนและชุมชน โรงเรียนจะมีหลักสูตรท้องถิ่น
ตรงตามสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น และตรงกับความต้องการของ
นักเรียน และชุมชน เกิดความร่วมมือ และเกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่าง
โรงเรียนและชุมชน เกิดผลดีกับครู ครูได้เรียนรู้ศิลปหัตถกรรมพร้อมกับ
นักเรียน...

5. การจัดทำนโยบายเพื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ทั้ง
นโยบายของผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นโยบายการนำนักเรียน ครู
และบุคลากรในโรงเรียน ไปศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ นโยบายด้านการจัดหางบประมาณ
นโยบายด้านการส่งเสริมการเพิ่มวัสดุธรรมชาติ และนโยบายด้านการสนับสนุนให้มีการนำ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

นโยบายการนำนักเรียน ครูและบุคลากรในโรงเรียน ไปศึกษาดูงานจากแหล่ง
เรียนรู้ต่างๆ นอกเหนือจากที่โรงเรียน เป็นการเปิดโลกทัศน์ให้นักเรียน ได้รับความรู้ทั้งจากภายใน
สถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา นักเรียนสามารถนำประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับไปใช้
ประโยชน์ต่อไป ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้อย่างคุ้มค่า นอกจากนั้นยังเป็นการเปิด
โลกทัศน์ให้กับครูและบุคลากรในโรงเรียนอีกด้วย สอดคล้องกับ นิพนธ์ สุขปริดี (2539 : 65) สุวิทย์
มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 112) ความว่า แหล่งเรียนรู้ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง
สัมผัสสภาพความเป็นจริง ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนกับสภาพความ
เป็นจริงได้อย่างเป็นรูปธรรมสูงกว่าการบรรยายในชั้นเรียน การที่นักเรียน ได้ออกไปศึกษาสิ่งต่างๆ
จากแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน ย่อมจะทำให้ นักเรียนสามารถพิสูจน์
ความรู้ในบทเรียนได้ด้วยตนเอง เกิดมโนคติที่ถูกต้องและกระจ่างชัด นักเรียนเข้าใจตนเองและ
บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับตน เกิดทัศนคติ จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ที่ดี ซึ่งส่งผลให้นักเรียน

ได้รับการเสริมแรงให้อยากเรียนมากขึ้น แหล่งเรียนรู้ยังสามารถพัฒนาทักษะการวางแผน การประสานงาน กระบวนการกลุ่ม การแสวงหาความรู้ การสรุปองค์ความรู้ รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านต่างๆ ทั้งความรับผิดชอบ ความเสียสละ ความสามัคคี ความตรงต่อเวลา ทำให้นักเรียนคุ้นเคยและเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกิดความรักและหวงแหน ที่จะร่วมกันดูแลรักษาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า นอกจากนี้การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนอีกด้วย

นโยบายด้านการจัดหางบประมาณ ซึ่งอาจเป็นงบประมาณของทางโรงเรียน หรือจัดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ดังคำสัมภาษณ์ของบุคคลทั่วไปในชุมชน ความว่า

อย่างเช่นถ้าจะสอนเรื่องการสานเสื่อจากใบเตย ตอนนีใบเตยไม่ค่อยมี มีก็น้อยมาก เท่ากับว่าเราไม่มีวัสดุ ถ้าจะสอนจะทำจริงๆ ต้องไปหาจากที่อื่น ทำให้ไม่สะดวก เสียเวลาและเปลืองงบประมาณด้วย วัสดุต้องมีรองรับให้พร้อม ไม่นั่นก็เรียนไม่ได้ หรือว่าต้องมีการส่งเสริมให้ปลูก ต้นเตยก่อนให้มีมากพอ เราจะได้ไม่ต้องไปหาจากที่อื่น นั่นแหละวัสดุของเราจึงจะพร้อม...

นโยบายด้านการส่งเสริมการเพิ่มวัสดุธรรมชาติ โดยการส่งเสริมให้นักเรียนปลูกพรรณไม้ที่เป็นวัสดุธรรมชาติ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการเรียน รวมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในเรื่องดังกล่าวด้วย ดังคำสัมภาษณ์ของปราชญ์ท้องถิ่น ความว่า

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมาให้ความรู้ จัดอบรม ส่งเสริมให้มีความรู้ เรื่องการปลูกดอกไม้ ให้มีการปลูกในชุมชน ชุมชนปลูกเองแล้วนำมาขายให้เรา ชุมชนก็จะมีรายได้ เราก็จะได้ประหยัดไม่ต้องสั่งซื้อดอกไม้จากที่อื่นมา ประหยัดรายจ่ายตรงค่าขนส่งไป รายได้ก็จะหมุนเวียนในท้องถิ่นของเรา ชุมชนก็จะหันมาเห็นคุณค่าเห็นความสำคัญอย่างแน่นอน...

นโยบายด้านการสนับสนุนให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โรงเรียนต้องสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนรู้ โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปหัตถกรรมสอดแทรกครบทั้ง 8 กลุ่มสาระ และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนจัดทำสื่อในรูปแบบต่างๆ ให้นักเรียนได้เรียนรู้ทุกเวลาทุกสถานที่

การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งนโยบายการนำนักเรียน ครูและบุคลากรในโรงเรียนไปศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ นโยบายด้านการจัดหางบประมาณ นโยบายด้านการส่งเสริมการเพิ่มวัฒนธรรมชาติ และนโยบายด้านการสนับสนุนให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้น ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนโดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียนเป็นไปในทางที่ดี และประสบความสำเร็จในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนด้านคุณค่าศิลปะท้องถิ่น

ดังนั้นการค้นพบคุณค่าของศิลปะท้องถิ่นด้านศิลปหัตถกรรมของปราชญ์ท้องถิ่นได้เกิดเงื่อนไขและกระบวนการนำความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่น ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน เป็นการกำหนดแนวทางการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนด้านคุณค่าศิลปะท้องถิ่น โดยมีแนวทางด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านศิลปหัตถกรรมให้กับนักเรียน การจัดระบบข้อมูลด้านศิลปหัตถกรรม การจัดให้นักเรียนได้เรียนศิลปหัตถกรรมตามความต้องการ จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นด้านศิลปหัตถกรรม และการจัดทำนโยบายเพื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

การนำศิลปหัตถกรรมเข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของศิลปหัตถกรรม โดยการกำหนดแนวทางการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนด้านคุณค่าศิลปะท้องถิ่นไว้หลากหลายลักษณะ เป็นบทสรุปและข้อเสนอเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาต่อไป